

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Xe KAMER

A R R E S T

**nr. 226.335 van 5 februari 2014
in de zaak A. 201.734/X-14.800.**

In zake : 1. Dennis VAN HAVERE
 2. Katrijn LOS
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Mieke De Witte
 kantoor houdend te 9240 Zele
 Dr. V. Van Cauterenstraat 35
 bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

1. de STAD DENDERMONDE
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Bert Van Praet
 kantoor houdend te 9200 Dendermonde
 Werf 4
 bij wie woonplaats wordt gekozen
2. het VLAAMSE GEWEST
 bijgestaan en vertegenwoordigd door
 advocaat Veerle Tollenaere
 kantoor houdend te 9000 Gent
 Koning Albertlaan 128
 bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 14 september 2011, strekt tot de
nietigverklaring van :
 - a. “de beslissing van 27 mei 2009 van de gemeenteraad van de stad
Dendermonde waarbij het rooilijnen- en onteigeningsplan van de
Lambroeckstraat 74 van 13 januari 2009 definitief wordt vastgesteld”, en,
 - b. “het besluit van 20 juni 2011 van de Vlaamse Minister van Financiën,
Begroting, Werk, Ruimtelijke Ordening en Sport gepubliceerd in het Belgisch
Staatsblad op 18/07/2011, waarbij het rooilijn- en onteigeningsplan voor
voetweg nr. 74 ‘Lambroeckstraat’ is goedgekeurd; verklaard is dat het

algemeen nut de onmiddellijke inbezitneming vordert van de onroerende goederen aangegeven op het onteigeningsplan; en aan de stad Dendermonde machtiging tot onteigenen is verleend”.

II. Verloop van de rechtspleging

2. Bij arrest nr. 223.589 van 24 mei 2013 zijn de debatten heropend en is het door de auditeur-generaal aangewezen lid van het auditoraat gelast met een aanvullend onderzoek.

Eerste auditeur-afdelingshoofd Frans De Buel heeft een aanvullend verslag opgesteld.

De verzoekende partijen hebben een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend. De verwerende partijen hebben een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 4 oktober 2013.

Staatsraad Jan Clement heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Tom Kloeck, die *loco* advocaat Mieke De Witte verschijnt voor de verzoekende partijen, advocaat Bert Van Praet, die verschijnt voor de eerste verwerende partij, en advocaat Jeroen De Mets, die *loco* advocaat Veerle Tollenaere verschijnt voor de tweede verwerende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur-afdelingshoofd Frans De Buel heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3. De feiten worden uiteengezet in het arrest nr. 223.589 van 24 mei 2013.

IV. Onderzoek van de middelen

A. Vijfde middel

Standpunt van de partijen

4. In het vijfde middel voeren de verzoekende partijen de schending aan van artikel 1 van het eerste aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, artikel 16 van de Grondwet (hierna: Gw) en artikel 544 van het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW), alsook de schending van de wet van 29 juli 1991 ‘betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen’ (hierna: de formelemotiveringswet).

De verzoekende partijen stellen dat de stad Dendermonde niet heeft geantwoord op het bezwaar dat er een goedkoper en eenvoudiger alternatief voorhanden is.

Zo is er in de notulen van de gemeenteraad van 18 februari 2009 sprake van een scoutsterrein dat zal worden ingericht op het perceel nr. 299/p. Dit gebouw is momenteel in oprichting. Op dit terrein wordt ook parkeerruimte voorzien achter de percelen 370/n, 370/p, 369/z, 369/c2, 369/d2, 369/e2 en 369/g2. Bijgevolg zou deze parkeerruimte eenvoudig kunnen worden doorgetrokken tot aan het zijstraatje van de Lambroeckstraat. Op deze wijze kan in de ontsluiting van de percelen in het zijstraatje worden voorzien met een minimum aan onteigeningen.

Dat er betere alternatieven zijn, is volgens de verzoekende partijen al opgemerkt in de bezwaren. In de notulen van het eerste bestreden

besluit is geen antwoord te vinden op dit punt. Dit alternatief werd blijkbaar niet onderzocht door de stad Dendermonde. Nochtans bevat dit alternatief minder onteigeningen, is het in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel en is het goedkoper voor de stad.

Volgens de verzoekende partijen hebben de voormelde schendingen in ieder geval de belangen van de rechtsonderhorigen geschaad.

5.1. De verwerende partijen stellen in hun onderscheiden memories van antwoord vooreerst dat artikel 544 BW betrekking heeft op burgerlijke geschillen en een schending van deze bepaling dus niet kan leiden tot de vernietiging van de bestreden besluiten.

5.2. Voorts voeren de verwerende partijen aan dat het geenszins duidelijk is hoe de stelling van de verzoekende partijen dat de stad Dendermonde niet heeft geantwoord op het bezwaar dat er betere alternatieven voorhanden zijn – terwijl er nochtans een goedkoper en eenvoudiger alternatief is – een schending van de opgesomde wetsartikelen zou kunnen inhouden. Het blijkt niet in welk opzicht de aangehaalde rechtsregels zijn geschonden, zodat het middel als onontvankelijk of minstens als ongegrond moet worden beschouwd.

Ook wijzen ze erop dat het door de verzoekende partijen voorgestelde alternatief nooit eerder werd opgeworpen en dat het niet behoort tot de bevoegdheid van de Raad van State om zich hierover uit te spreken.

Tot slot doen de verwerende partijen gelden dat de stelling dat voor het voorgestelde alternatief – dat ook al niet duidelijk begrijpbaar is – minder onteigeningen zouden nodig zijn en dat het goedkoper zou zijn voor de stad Dendermonde, nergens mee wordt gestaafd. Uit het middel kan allerminst worden opgemaakt hoe dit alternatief concreet de vooropgestelde doelen zou kunnen bereiken op een betere manier dan met de nu voorliggende plannen.

6.1. In hun memorie van wederantwoord voeren de verzoekende partijen vooreerst aan dat uit de memories van antwoord van de verwerende partijen blijkt dat zij de ingeroepen schendingen wel degelijk hebben kunnen detecteren nu zij er op hebben geantwoord, zodat het aangevoerde middel voldoende duidelijk is.

6.2. Voorts stellen zij dat zowel artikel 1 van het eerste aanvullend Protocol bij het EVRM, als artikel 16 van de Grondwet uitgaan van het recht op ongestoord genot van eigendom, waarbij de staat aan dit recht slechts mag raken in het algemeen belang. Het is aan de staat om dit algemeen belang aan te tonen.

Volgens het eerste bestreden besluit heeft het voorgestelde en goedgekeurde rooilijn- en onteigeningsplan tot doel dat “[e]en betere bereikbaarheid wordt gegarandeerd voor de hulpdiensten, maar de weg ook bereikbaar wordt voor de vuilophaaldiensten en privatieve leveringen van goederen of diensten”. Ook het tweede bestreden besluit stelt dat “de voorziene homogene rooilijnbreedte van 5 meter noodzakelijk is om dit woongebied van nutsleidingen te voorzien en tevens de bereikbaarheid ervan voor de hulpdiensten te verzekeren”. De verzoekende partijen hebben uiteraard begrip voor deze bekommernis. Het is ook mede vanuit deze bekommernis dat zij opkomen tegen de bestreden besluiten. Het volstaat echter niet om op papier een algemeen belang te vermelden. Uit de genomen beslissingen moet dit belang ook blijken.

6.3. In onderhavige zaak stellen de verzoekende partijen vast dat het voorgestelde plan niet aan dit algemeen belang tegemoetkomt. De voetweg zal namelijk ook na de uitvoering van dit plan niet (beter) toegankelijk zijn voor brandweerwagens en de vuilophaaldiensten. Zoals de brandweer in haar advies van 2 december 2008 stelt, moet daarvoor steeds een doorgang, over een breedte van 4 m, verzekerd en beschikbaar zijn. Het gedeelte van de Lambroeckstraat dat naast het perceel van de verzoekende partijen (nr. 365/z3) loopt, heeft echter slechts een breedte van 3,22 m. Het voorziene plan wijzigt hier niets aan. In het eerste bestreden besluit wordt daaromtrent overwogen “dat de breedte aan de ingang van het zijstraatje speciaal werd aangepast om geen huizen te bezwaren en

de herbouwmogelijkheden te garanderen”. De verzoekende partijen appreciëren uiteraard dat hun huis niet wordt bezwaard, dat zij niet nog meer onteigend worden dan nu voorzien is, maar tegelijkertijd stellen zij vast dat een verkeerde voorstelling van zaken wordt gegeven. Het plan voorziet niet in een homogene rooilijn van 5 m zodat de hulpdiensten de woningen aan de voetweg kunnen bereiken. Daarvoor moeten deze hulpdiensten immers eerst het zijstraatje van 3,22 m kunnen doorrijden.

Dit argument werd reeds opgeworpen in één van de bezwaarschriften, waarin wordt vermeld dat door de insprong van een halve meter ter hoogte van de achtergevel van perceel 382/a, de kans niet klein is dat een chauffeur de breedte verkeerd inschat en met zijn vrachtwagen tegen de gevel rijdt. De stad Dendermonde heeft hier geen concreet antwoord op geboden, zij stelt slechts dat de weg enkel dienst doet voor de bewoners en hun bezoekers, aangezien de weg doodloopt.

Zoals in het bezwaarschrift werd opgemerkt, is het verbreden van de zijstraat (inclusief het onteigenen van hun perceel of het perceel van de verzoekende partijen) evenmin een optie, aangezien het juist om een rustige weg gaat, die als trage weg dienst doet en een veiliger alternatief moet bieden voor voetgangers en fietsers. Wanneer deze weg zou verbreed worden, zou dit een aanzienlijke toename van het verkeer inhouden.

6.4. Volgens de verzoekende partijen is het in onderhavige zaak de bedoeling om de hulpdiensten toegang te verschaffen tot de percelen 369/g2 tot en met 370/n en 381/b. De verzoekende partijen hebben daartoe in hun verzoekschrift een goedkoper en eenvoudiger alternatief naar voor gebracht. De notulen van de gemeenteraad van 18 februari 2009 maken immers melding van een scoutsterrein dat zal ingericht worden op het perceel nr. 299/p. Dit perceel is toegankelijk via de openbare weg, meer bepaald de Mevrouw Courtmansstraat, een weg die in ieder geval minstens 4 m breed is.

Het scoutsgebouw is ondertussen opgericht. Op het scoutsterrein wordt tevens parkeerruimte voorzien achter de percelen nrs. 370/n tot en met 369/g2. Wanneer men deze parkeerruimte zou doortrekken tot aan het zijstraatje van de Lambroeckstraat (rechtover perceel nr. 368/c) wordt op eenvoudige wijze in de ontsluiting van de percelen in het zijstraatje voorzien en dit met een minimum aan onteigeningen. Bovendien zal dit alternatief beter voldoen aan de voorwaarden van bereikbaarheid en wendbaarheid. Het feit dat betere alternatieven voorhanden zijn, werd reeds opgemerkt in de bezwaren. De notulen van 27 mei 2009 bevatten echter geen antwoord op dit punt.

6.5. Tot slot merken de verzoekende partijen op dat noch de oprichting van dit scoutsterrein, noch de aan te leggen parkeerruimte werd aangeduid op het rooilijn- en onteigeningsplan. Het plan is dus onvolledig. Als de minister de beschikking zou hebben gehad over de volledige informatie, dan zou hij niet hebben ingestemd met de huidige plannen. Het tweede bestreden besluit is dus genomen op grond van een verkeerde feitelijke voorstelling. In tegenstelling tot het voorziene plan, voldoet het door de verzoekende partijen aangegeven alternatief aan het algemeen belang dat men wil nastreven, en bevat het bovendien minder onteigeningen, wat dus goedkoper is voor de stad.

Beoordeling

7.1. In zoverre de verzoekende partijen de schending van artikel 544 BW aanvoeren, beroepen zij zich op de schending van een burgerrechtelijke regel omtrent het eigendomsrecht, waarvan de beoordeling bij uitsluiting tot de rechtsmacht van de rechtscolleges van de rechterlijke orde behoort.

Wat dit betreft is het middel dan ook onontvankelijk.

7.2. Artikel 1 van het eerste aanvullend Protocol bij het EVRM luidt als volgt:

“Alle natuurlijke of rechtspersonen hebben recht op het ongestoord genot van hun eigendom. Niemand zal van zijn eigendom worden beroofd

behalve in het algemeen belang en met in achtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht.

De voorgaande bepalingen zullen echter op geen enkele wijze het recht aantasten dat een Staat heeft om die wetten toe te passen welke hij noodzakelijk oordeelt om toezicht uit te oefenen op het gebruik van eigendom in overeenstemming met het algemeen belang of om de betaling van belastingen of andere heffingen en boeten te verzekeren.”

Artikel 16 Gw bepaalt:

“Niemand kan van zijn eigendom worden ontzet dan ten algemenen nutte, in de gevallen en op de wijze bij de wet bepaald en tegen billijke en voorafgaande schadeloosstelling.”

8. Uit de gegevens van de zaak blijkt dat er tussen de rechterzijgevel van de woning op het perceel van de verzoekende partijen en de linkerzijgevel van de woning op het aan de overkant van de Lambroeckstraat gelegen perceel een afstand van 3,22 m is. Het verbreden van dit gedeelte van de Lambroeckstraat zou bijgevolg een (gedeeltelijke) afbraak van één van beide voornoemde woningen impliceren.

9. In het gemeenteraadsbesluit van 18 februari 2009 houdende de voorlopige vaststelling van het betwiste rooilijn- en onteigeningsplan wordt, omtrent de gedeeltelijke verlegging en verlenging van de buurtweg nr. 74 via de aanleg van een 2 m brede fietsweg het volgende overwogen:

“Overwegende dat er wordt geopteerd om een trage verbinding voor fietsers en voetgangers te creëren tussen de Lambroeckstraat en het Bleienpark als verkeersveilig alternatief voor de drukke Lambroeckstraat;

Overwegende dat een breedte van twee meter voldoende is om fietsers op een comfortabele manier te laten kruisen;

Overwegende dat de trage verbinding de kortste weg volgt en aldus een deel van de zate van de bestaande voetweg verlaat;

Gelet op het feit dat door de keuze van de kortste weg het perceel van de Kerkfabriek parochie OLV Hemelvaart in 2 delen wordt gesplitst;

Overwegende dat dit perceel (299p) in de toekomst zal ingericht worden als scoutsterrein;

Overwegende dat een veilige doorsteek naar het Bleienpark door de Lambroeckstraat een meerwaarde kan betekenen voor de bezoekers van het scoutsterrein.”

10. In het bezwaarschrift waarop de verzoekende partijen doelen wordt omtrent de toegang tot het scoutsterrein het volgende aangevoerd:

“Alternatieven voor een toegang tot het scoutsterrein

Er zijn verschillende alternatieven voor de bereikbaarheid van het perceel 299P:

1. over het perceel zelf langs het perceel 299N of aan de overzijde. Toegang verloopt via de Mevr. Courtmansstraat
2. over het perceel zelf maar langs kant van de percelen 370M, 370N, ... tot aan perceel 300L. Toegang verloopt via de Mevr. Courtmansstraat.
3. over de ‘onbebouwde stukken’ 365 K5 / F5 / E5 gelegen aan de Lambroeckstraat. Gevolgd door een verkaveling van de achtertuinen van de andere percelen.
4. over het perceel 298F en de westzijde van perceel 299M. Toegang verloopt via het Bleienpark. Om mogelijk sluipverkeer tegen te houden kan de doorgang afgesloten worden voor het wegverkeer door paaltjes die enkel door bevoegde diensten kunnen verwijderd worden.

Er loopt momenteel op de scheidingslijn van deze twee percelen en perceel 301D (het huidige speelterrein) al een voetweg. Deze voetweg sluit aan op en loopt over de percelen 300H, 300L en 389C en geeft zo een uitweg op het achterste deel van de Lambroeckstraat.

Door gebruik te maken van één van deze alternatieven zou het kostenplaatje aanzienlijk minder hoog zijn en kunnen onteigeningen tot een minimum worden beperkt. Ook worden de lusten en de lasten grotendeels door het zelfde perceel/partij gedragen.”

11. In het eerste bestreden besluit wordt daarop het volgende geantwoord:

“Overwegende dat deze weg enkel dienst doet voor de bewoners en hun bezoekers, aangezien de weg doodloopt ter hoogte van perceel 368c;

Overwegende dat de aansluiting van het Bleienpark een ‘trage weg’ is en dus enkel dienstig zal zijn voor fietsers en voetgangers;

Overwegende dat rekening houdende met de trage weg en met het doodlopende karakter van de weg, de veiligheid hoger zal zijn dan bij een eventuele doortrekking voor voertuigenverkeer langs het Bleienpark of naar de mevrouw Courtmansstraat.”

12. Uit de voormelde citaten blijkt dat – in tegenstelling tot hetgeen de verzoekende partijen stellen – het eerste bestreden besluit wel degelijk een antwoord bevat op de tijdens het openbaar onderzoek voorgestelde alternatieven. De verzoekende partijen komen er niet toe om die weerlegging in vraag te stellen.

13. Gelet op het voormelde alsook op de verwijzing in het tweede bestreden besluit naar het eerste bestreden besluit en de bezwaarschriften, kunnen de verzoekende partijen niet worden gevolgd waar ze voorhouden dat de bestreden besluiten niet afdoende de redenen van algemeen belang voor de onteigening aantonen of dat de betrokken minister het tweede bestreden besluit zou hebben genomen op basis van onvolledige informatie.

14. Het middel wordt verworpen.

B. Tweede middel

Standpunt van de partijen

15. In het tweede middel voeren de verzoekende partijen de schending aan van de formelemotiveringswet.

Zij stellen dat de motivering in het tweede bestreden besluit niet pertinent of afdoende is en niet overeenstemt met de feiten. In dat besluit wordt immers overwogen dat de voorziene homogene rooilijnbreedte van 5 m noodzakelijk is om dit woongebied van nutsleidingen te voorzien en de bereikbaarheid ervan voor de hulpdiensten te verzekeren, terwijl het eerste bestreden besluit niet gebaseerd is op het voorzien in nutsleidingen. Immers, in de notulen van de gemeenteraad van de stad Dendermonde van 18 februari 2009 is uitdrukkelijk sprake van “[g]elet op het feit dat het thans een voldoende uitgeruste weg betreft met de benodigde nutsvoorzieningen conform het Decreet op de ruimtelijke ordening van 1999, artikel 11, 1^e lid”. De nutsvoorzieningen zijn dus al aanwezig.

In de bezwaarschriften die zijn ingediend in 2009 werd opgemerkt dat in de voorgestelde plannen de gasaansluitingen binnen de rooilijnen vallen. Gelet op de bij de bestreden besluiten goedgekeurde plannen, moeten de aanwezige nutsleidingen dan ook worden verplaatst. Enkel daarom heeft de stad Dendermonde in het eerste bestreden besluit overwogen dat bij

onteigeningen de onteigenende overheid moet instaan voor de eventuele kosten voor het herplaatsen of heraansluiten van nutsleidingen (o.a. gasaansluitingen).

16. De verwerende partijen voeren in hun onderscheiden memories van antwoord aan dat de formelemotiveringswet niet van toepassing is op een rooilijnplan, omdat dit een reglementair karakter heeft.

Voorts wijzen zij erop dat de verzoekende partijen niet betwisten dat de homogene rooilijnbreedte van 5 m ook gericht is op de bereikbaarheid door de hulpdiensten. Het gemeenteraadsbesluit is mede op dit aspect gesteund, wat op zichzelf al afdoende is om tot de bestreden besluiten te komen.

Tot slot voeren zij aan dat het gegeven dat de nutsleidingen volgens de plannen zullen moeten worden verplaatst, ook door de verzoekende partijen wordt vermeld. Bijgevolg zal de homogenisering van de rooilijnbreedte met zich meebrengen dat in de zone van 5 m nutsleidingen moeten worden voorzien.

17. In hun memorie van wederantwoord verwijzen de verzoekende partijen voor het aspect van de bereikbaarheid van de hulpdiensten naar hun vijfde middel.

18. In hun laatste memorie benadrukken de verzoekende partijen dat de motivering in het tweede bestreden besluit niet pertinent en afdoende voorkomt nu, enerzijds, de nutsleidingen al aanwezig zijn en er aldus niet in kan worden voorzien zoals in het besluit wordt vermeld, en anderzijds, de bereikbaarheid voor de hulpdiensten door de genomen maatregel niet (beter) wordt verzekerd, gelet op de beperkte rooilijnbreedte in het eerste deel van de straat, aspect waar het betrokken besluit totaal aan voorbij gaat.

Beoordeling

19. De bestreden besluiten hebben betrekking op, enerzijds, het rooilijnplan voor buurtweg nr. 74 en, anderzijds, het onteigeningsplan en de daarop voorziene onteigeningen.

20. In de mate waarin het middel gericht is tegen de vaststelling van het rooilijnplan, moet worden vastgesteld dat de voorschriften van een rooilijnplan een reglementair karakter hebben en dat de voor “eenzijdige rechtshandeling[en] met individuele strekking” geldende formelemotiveringswet erop niet van toepassing is.

Wat dit betreft is het middel dan ook niet ontvankelijk.

21. Er moet worden vastgesteld dat het tweede bestreden besluit ter verantwoording van de rooilijnbreedte van 5 m niet enkel verwijst naar nutsleidingen, maar ook naar de bereikbaarheid voor de hulpdiensten. Dit motief is op zichzelf afdoende om tot de bestreden besluiten te komen.

22. In zoverre de verzoekende partijen zich beroepen op de gegrondheid van hun vijfde middel, wordt het middel verworpen op grond van de in de randnummers 7 tot 14 uiteengezette redenen.

23. Voor zover de verzoekende partijen in hun laatste memorie voor het eerst aanvoeren dat “de motivering in de bestreden beslissing niet pertinent en afdoende overkomt” onder andere “nu [...] de bereikbaarheid voor de hulpdiensten door de genomen maatregel niet (beter) verzekerd wordt, gelet op de beperkte rooilijnbreedte in het eerste deel van de straat, aspect waar de bestreden beslissing totaal aan voorbij gaat”, betreft dit een stellingname die alleen al vanwege haar laattijdigheid niet in aanmerking kan worden genomen.

24. Het middel wordt verworpen.

C. Derde middel

Uiteenzetting van het middel

25. In het derde middel voeren de verzoekende partijen de schending aan van de formelemotiveringswet en het evenredigheidsbeginsel.

Hiertoe stellen ze dat het rooilijnplan de rooilijnbreedte vastlegt op 5 m, terwijl in de notulen van de gemeenteraad van 18 februari 2009 wordt overwogen wat volgt:

“Overwegende dat dit resulteert in een netto-breedte van 3,22 meter en dat uit het advies van de brandweer van 2/12/2008 kan geconcludeerd worden dat deze breedte voldoende is om de zijstraat te bereiken (op voorwaarde dat de overzijde van [de] ingang parkeervrij wordt gehouden over een afstand van 15 meter);

Overwegende dat de standaardbreedte voor de rooilijn werd gekozen op vijf meter, zijnde vier meter wegzate en één meter voor de nutsleidingen;

Overwegende dat deze standaardbreedte niet wordt bereikt ter hoogte van [de] ingang van het zijstraatje tot de eerste bocht van 90° om zodoende geen woningen met de rooilijn te bezwaren.”

Nergens in de beslissing van de gemeenteraad wordt gemotiveerd waarom een standaardbreedte van 5 m wordt voorzien. Bovendien blijkt deze standaardbreedte niet noodzakelijk te zijn, aangezien uit het advies van de brandweer blijkt dat een breedte van 3,22 m al volstaat.

Het rooilijnplan voorziet vanaf nummer 300/h en voor de verdere lengte van de voetweg slechts in een rooilijnbreedte van 2 m.

Een rooilijnbreedte van 5 m en de daaruit voortvloeiende onteigeningen op basis van de voorliggende motivering zijn niet in overeenstemming met het evenredigheidsbeginsel. Een rooilijnbreedte van 3,50 m zou moeten volstaan.

26. In hun memorie van wederantwoord benadrukken de verzoekende partijen dat ze met hun betoog in hun verzoekschrift enkel

vaststellen dat als een breedte van minder dan 5 m volstaat in het begin van de straat, dit ook voldoende moet zijn voor de rest van de straat. Immers, als de hulpdiensten niet door het begin van de straat geraken wegens te smal, heeft het geen zin om de rest van de straat te verbreden. Hierbij verwijzen de verzoekende partijen opnieuw naar hun vijfde middel.

Volledigheidshalve merken ze nog op dat het rooilijnplan vanaf nummer 300/h en voor de verdere lengte van de voetweg slechts voorziet in een rooilijnbreedte van 2 m, aangezien dit een trage weg betreft die enkel door voetgangers en fietsers wordt gebruikt.

27. In hun laatste memorie stellen de verzoekende partijen nog dat de bestreden besluiten niet consequent zijn en zichzelf tegenspreken. Immers, eerst wordt een afstand van 3,22 m als aanvaardbaar voorgesteld, vervolgens wordt een afstand van 4 + 1 m vereist, om uiteindelijk voor een gedeelte van de weg (met name het begin van de weg) de afstand op 3,22 m te behouden.

Beoordeling

28. In de mate dat het middel gericht is tegen de vaststelling van het rooilijnplan, wordt verwezen naar hetgeen al is geoordeeld onder randnummer 20.

In zoverre de verzoekende partijen zich beroepen op de gegrondheid van hun vijfde middel, wordt het middel verworpen op grond van de in de randnummers 7 tot 14 uiteengezette redenen.

29.1. In het eerste bestreden besluit is onder meer overwogen:

“Gelet op het gemeenteraadsbesluit van 18 februari 2009 waarin het rooilijn- en onteigeningsplan wordt goedgekeurd en voorlopig werd vastgesteld;

[...]

Gelet op de bezwaren van het eerste openbaar onderzoek op het eerste ontwerp van rooilijnenplan gehouden van 3 november 2008 tot en met 3 december 2008 waarop 8 bezwaren werden ingediend;

Overwegende dat deze bezwaren vooral als onderwerp hadden dat een breedte van zes meter te groot was en dat de bezwaring van de huizen aan de ingang van de straat niet wenselijk [was];

Overwegende dat in het college van 2 december 2008 werd beslist om het rooilijnenplan op basis van het advies van de brandweer en de bezwaren te herzien;

Overwegende dat bij het nieuwe rooilijnenplan de standaardbreedte voor de rooilijn werd genomen op vijf meter in plaats van zes meter in het eerste ontwerp;

[...]

Overwegende dat de aansluiting van het Bleienpark een ‘trage weg’ is en dus enkel dienstig zal zijn voor fietsers en voetgangers;

[...]

Overwegende dat de rooilijn van de Lambroeckstraat (hoofdweg) bij KB werd goedgekeurd op 7 december 1957;

Overwegende dat bij herbouw van de woning, met of zonder goedgekeurde rooilijn van de Lambroeckstraat (zijstraat), halfopen zal moeten gebouwd worden;

Overwegende dat de bouwvrije strook geen onteigening inhoudt en in eigendom blijft van de eigenaars en kan gebruikt worden als oprit of tuinstrook;

Overwegende dat door de grotere wendbaarheid in de zijweg een betere bereikbaarheid wordt gegarandeerd voor de hulpdiensten, maar de weg ook bereikbaar wordt voor de vuilophaaldiensten en privatieve leveringen van goederen of diensten;

Overwegende dat er in het rooilijnenplan geen onteigeningen van woningen werden voorzien;

Overwegende dat de breedte aan de ingang van het zijstraatje speciaal werd aangepast om geen huizen te bezwaren en de herbouwmogelijkheden te garanderen;

[...].”

In een gunstig advies van 28 januari 2009 stelt de gewestelijke vrijwillige brandweerdienst Dendermonde dat zij akkoord gaat “met de herziening van de rooilijn van de weg waarbij zoveel als mogelijk tegemoet werd gekomen aan de meeste bezwaren van de bewoners en aan het advies van de brandweer dd. 02 december 2008”. In dit advies van 2 december 2008 wordt onder meer gesteld:

“Een doorgang, over een breedte van 4m, dient steeds verzekerd en beschikbaar te zijn voor de hulpdiensten. Hiervoor zal op bepaalde plaatsen een parkeerverbod ingevoerd moeten worden. Dit vooral ter hoogte van de (twee) bochten in de buurtweg.

De aanrijding van buurtweg nr. 74, via de Lambroeckstraat, door de hulpdiensten dient steeds verzekerd te worden. Hiervoor dient een parkeerverbod te worden ingevoerd in de Lambroeckstraat rechtover buurtweg nr. 74 over een lengte van ongeveer 15m.”

In het gemeenteraadsbesluit van 18 februari 2009 is onder meer overwogen wat volgt:

“Gelet op de beslissing van het college van 22 december 2008 tot sluiting van het openbaar onderzoek voor de rooilijn van de Lambroeckstraat;

Overwegende dat er beslist werd om het ontwerp rooilijnen- en onteigeningsplan van 22 januari 2008 niet te weerhouden, rekening houdende met de ingediende bezwaren en het advies van de brandweer van Dendermonde van 2 december 2008;

Overwegende dat in hetzelfde college werd beslist om het rooilijnenplan te herzien en in de mate van het mogelijke tegemoet te komen aan de ingediende bezwaren en aan het advies van de brandweer;

Gelet op het rooilijnen- en onteigeningsplan van 13 januari 2009, opgemaakt door landmeter-expert [E.V.];

Overwegende dat aan de inrit van de zijstraat geen huizen meer worden bezwaard in vergelijking met het voorgaande rooilijnenplan van 22 januari 2008;

Overwegende dat dit resulteert in een netto breedte van 3,22 meter en dat uit het advies van de brandweer van 2 december 2008 kan geconcludeerd worden dat deze breedte voldoende is om de zijstraat te bereiken op voorwaarde dat de overzijde van [de] ingang parkeervrij wordt gehouden over een afstand van 15 meter;

Overwegende dat de standaardbreedte voor de rooilijn werd gekozen op vijf meter, zijnde vier meter wegzate en één meter voor nutsleidingen;

Overwegende dat deze standaardbreedte niet wordt bereikt ter hoogte van [de] ingang van het zijstraatje tot de eerste bocht van 90° om zodoende geen woningen met de rooilijn te bezwaren;

[...]

Overwegende dat in de twee bochten van het wegje de wendbaarheid onvoldoende is om de hulpdiensten een vlotte toegang te garanderen tot de achterliggende woningen;

Overwegende dat in het thans voorliggende rooilijnenplan in de twee bochten de bochtstraal op 11 meter voor de binnenbocht en 15 meter voor de buitenbocht werd genomen, conform de voorschriften van de hulpdiensten;

[...]

Overwegende dat er wordt geopteerd om een trage verbinding voor fietsers en voetgangers te creëren tussen de Lambroeckstraat en het Bleienpark als verkeersveilig alternatief voor de drukke Lambroeckstraat;

Overwegende dat een breedte van twee meter voldoende is om fietsers op een comfortabele manier te laten kruisen;

[...].”

In het gunstig advies van 10 november 2010 van de deputatie van de provincieraad van Oost-Vlaanderen is onder meer vermeld:

“[...]

overwegende dat het voorgestelde rooilijnplan en onteigeningsplan de versie van 13 januari 2009 is;

dat bij besluit van het college van burgemeester en schepenen van 22 december 2008 werd beslist om de vorige versie van 22 januari 2008 van het rooilijnplan en onteigeningsplan niet langer in aanmerking te nemen;

dat de vorige versie van 22 januari 2008 werd verlaten wegens de tijdens het openbaar onderzoek (georganiseerd gedurende de periode 3 november 2008 t.e.m. 3 december 2008) ingediende bezwaren (nl. 8 bezwaarschriften) en het advies van de brandweer van Dendermonde van 2 december 2008;

dat met het huidige rooilijnplan en onteigeningsplan (m.a.w. de versie van 13 januari 2009) wordt beoogd om aan de ingediende bezwaren en het advies van de brandweer tegemoet te komen;

dat met het huidige rooilijnplan en onteigeningsplan in tegenstelling tot de planversie van 22 januari 2008 geen woningen of bijgebouwen meer met de rooilijn worden bezwaard;

overwegende dat het huidige rooilijnplan en onteigeningsplan betrekking hebben op een zijweg van de Lambroeckstraat (ter plaatse voetweg nr. 105);

dat deze zijweg in de atlas der buurtwegen van Oudegem (detailplan nr. 2) vermeld wordt als voetweg nr. 74 en eveneens Lambroeckstraat wordt genoemd;

dat de kwestieuze voetweg nr. 74 ter hoogte van de aansluiting met voetweg nr. 105 (Lambroeckstraat) een wettige breedte van 3 m bezit en verder weg een wettige breedte van slechts 1,5 m bezit;

overwegende dat op basis van het huidige rooilijnplan de standaardbreedte van de rooilijn 5 m bedraagt;

dat hierbij in 4 m breedte voor de rijweg en 1 m breedte voor de nutsleidingen is voorzien;

dat ten opzichte van de vorige versie (versie van 22 januari 2008) van het rooilijnplan de standaardrooilijnbreedte wordt teruggebracht van 6 m naar 5m;

[...]

overwegende dat de gewestelijke vrijwillige brandweerdienst van Dendermonde het voorgestelde rooilijnplan en onteigeningsplan op 28 januari 2009 gunstig adviseerde;

dat in dit advies wordt gesteld dat een doorgang over een breedte van 4 m steeds dient beschikbaar te zijn voor de hulpdiensten;

[...]

overwegende dat ten opzicht[e] van de vorige versie van het rooilijnplan de gebouwen niet langer door de rooilijn worden getroffen;

dat de rooilijn volgens het huidige rooilijnplan op de gevel ligt (net zoals de huidige toestand);

dat voor het perceel nr. 382 A de achterliggende grond beperkt wordt bezwaard, waarbij de rooilijnbreedte ter plaatse van de gebouwen 3,22 m en ter hoogte van de achterliggende grond 4,00 m bedraagt;

dat volgens het gemeenteraadsbesluit van 27 mei 2009 de bouwvrije strook geen onteigening inhoudt en in eigendom blijft van de eigenaars;

dat deze bouwvrije strook als oprit of tuinstrook kan worden gebruikt;

dat behoudens de bezwaring met een rooilijn aan de situatie van het perceel van deze eigenaars niets wordt veranderd;

[...]

dat de verbreding de bereikbaarheid voor allerlei nutsdiensten (brandweer, vuilnisomhaling) zal bevorderen;

dat de geplande wegeniswerken de plaatselijke toestand aanzienlijk zullen verbeteren;

[...].”

29.2. Uit de voormelde tekst van het eerste bestreden besluit blijkt wel degelijk waarom voor het te verbreden gedeelte van de buurtweg een breedte van 5 m wordt voorzien. Deze is ingegeven door de bezwaren die zijn ingediend tijdens het openbaar onderzoek over het eerste ontwerp van rooilijnplan, alsook door het advies van de brandweer. Hierbij wordt uitdrukkelijk gewezen op de “betere bereikbaarheid [...] voor de hulpdiensten” en de bereikbaarheid van de weg “voor de vuilophaaldiensten en privatieve leveringen van goederen of diensten”. Ook wordt erop gewezen dat er rekening is gehouden met de bezwaren dat “een breedte van zes meter te groot [is] en dat de bezwaring van de huizen aan de ingang van de straat niet wenselijk [is]” zodat “de breedte aan de ingang van het zijstraatje speciaal werd aangepast om geen huizen te bezwaren en de herbouwmogelijkheden te garanderen”.

Uit het gunstig advies van 28 januari 2009 van de brandweer, waarnaar in het eerste bestreden besluit wordt verwezen, blijkt dat de beperktere breedte aan de ingang van het zijstraatje, geen probleem vormt voor de toegankelijkheid voor de hulpdiensten, in zoverre een parkeerverbod wordt ingevoerd in de Lambroeckstraat rechtover buurtweg nr. 74 over een lengte van ongeveer 15m. Uit dit advies kan echter niet worden afgeleid dat 3,22 m ook zou volstaan voor de rest van de betrokken buurtweg. Daarvoor blijft, volgens dat advies, voor de hulpdiensten een doorgang van 4 m breed vereist met op bepaalde plaatsen (“vooral ter hoogte van de (twee) bochten”) een parkeerverbod.

Voorts blijkt uit het gemeenteraadsbesluit van 18 februari 2009, waarnaar in het eerste bestreden besluit is verwezen, “dat de standaardbreedte voor de rooilijn werd gekozen op vijf meter, zijnde vier meter wegzate en één meter voor de nutsleidingen”.

In het tweede bestreden besluit wordt naar het eerste bestreden besluit verwezen, alsook naar het gunstig advies van de deputatie van 10 november 2010 en wordt besloten “dat de voorziene homogene rooilijnbreedte van 5 meter noodzakelijk is om dit woongebied van nutsleidingen te voorzien en tevens de bereikbaarheid ervan voor de hulpdiensten te verzekeren”.

Bijgevolg blijkt afdoende uit de bestreden besluiten waarom een breedte van 5 m wordt voorzien.

29.3. Door louter te stellen dat “een rooilijnbreedte van 5 meter en de daaruit voortvloeiende onteigeningen op basis van de voorliggende motivering niet in overeenstemming zijn met het evenredigheidsbeginsel” en dat “een rooilijnbreedte van 3,50 meter zou moeten volstaan”, maken de verzoekende partijen – mede gelet op het voormelde – niet aannemelijk dat de verwerende partijen een onredelijk gebruik hebben gemaakt van hun appreciatiebevoegdheid. Een schending van het evenredigheidsbeginsel wordt dus niet aangetoond.

29.4. De verzoekende partijen merken in hun memorie van wederantwoord correct op dat het rooilijnplan vanaf nummer 300/h en voor de verdere lengte van de voetweg slechts voorziet in een rooilijnbreedte van 2 m, aangezien dit een trage weg betreft die enkel door voetgangers en fietsers wordt gebruikt. Hiermee erkennen ze dat de verwijzing in hun verzoekschrift naar die rooilijnbreedte van 2 m niet dienstig kan worden ingeroepen in zoverre het – zoals te dezen – een voor autovoertuigen bestemde weg betreft.

29.5. Tot slot blijkt uit hetgeen voorafgaat dat het eerste bestreden besluit niet inconsequent is, zoals de verzoekende partijen dit in hun laatste memorie aanvoeren.

30. Het middel wordt verworpen.

D. Vierde middel

Uiteenzetting van het middel

31.1. In het vierde middel voeren de verzoekende partijen de schending aan van artikel 1 van het eerste aanvullend Protocol bij het EVRM, artikel 16 Gw en artikel 544 BW.

31.2. Zij stellen dat het onteigeningsrecht van de overheid op beperkende wijze moet worden geïnterpreteerd, waarbij de aantasting van het eigendomsrecht minimaal moet zijn. De onteigening ten algemenen nutte moet met andere woorden voldoen aan het evenredigheidsbeginsel.

De verzoekende partijen menen dat de huidige rooilijn die op plan is aangegeven op hun perceel (rooilijnbreedte op 5 m en voor de bocht naar links op meer dan 11 m), ruimschoots de evenredigheid overtreft. Nergens is namelijk gemotiveerd waarom voor de bocht naar links die op hun perceel wordt voorzien zoveel meer moet worden onteigend dan voor de bocht naar rechts op het tegenoverliggende perceel (381/b). Tegen een rooilijnplan dat voorziet in een bocht op hun perceel gelijkaardig aan deze op het perceel 381/b, zouden de verzoekende partijen geen bezwaar hebben.

31.3. Voorts zou, na de onteigening, de volledige breedte van de rooilijn geasfalteerd worden, waardoor een vrij grote ruimte zal ontstaan in de linkerbocht. Deze ruimte zal volgens de verzoekende partijen naar alle waarschijnlijkheid (gelet op de toestand in de Lambroeckstraat) worden ingenomen door geparkeerde wagens. Dit gevolg van het vooropgestelde plan – dat niet onderzocht is door de stad, terwijl dit nochtans een gekend probleem is – kan niet de bedoeling zijn en zal geen oplossing bieden voor het probleem van de doorgang voor de hulpdiensten. Aan dit reële gevaar kan enkel worden verholpen door de rooilijnbreedte niet breder te maken dan noodzakelijk, zodat er onvoldoende ruimte is om te parkeren, maar voldoende voor de brandweerwagens om te manoeuvreren.

32. In hun memorie van wederantwoord voeren de verzoekende partijen aan dat de bestreden besluiten niet alleen voorzien in een rooilijnplan maar ook in een onteigeningsplan. Zo is inzake hun perceel voorzien in een onteigening van 52,4 m² (waarvan 25,1 m² wegenis), waarbij deze voornamelijk volgt uit het afsnijden van een bocht achteraan het perceel.

Zij stellen dat uit artikel 1 van het eerste aanvullend Protocol bij het EVRM volgt dat het onteigeningsrecht van de overheid op beperkende wijze moet worden geïnterpreteerd, waarbij de aantasting van het eigendomsrecht minimaal moet zijn. In dat artikel is immers bepaald dat “niemand [...] van zijn eigendom [zal] worden beroofd behalve in het algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht”. De onteigening ten algemene nutte moet met andere woorden voldoen aan het evenredigheidsbeginsel.

Voor zover in het gemeenteraadsbesluit van 18 februari 2009 is vermeld “dat in de twee bochten van het wegje de wendbaarheid onvoldoende is om de hulpdiensten een vlotte toegang te garanderen tot de achterliggende woningen” en “dat in het thans voorliggende rooilijnenplan in de twee bochten de bochtstraal op 11 meter voor de binnenbocht en 15 meter voor de buitenbocht werd genomen, conform de voorschriften van de hulpdiensten”, merken de verzoekende partijen op dat de voorschriften van de hulpdiensten niet worden meegedeeld en dat in het advies van de brandweer van 2 december 2008 van deze bochten geen melding wordt gemaakt.

De verzoekende partijen wijzen er voorts op dat mobilhomes en ambulances de bocht die over hun perceel is voorzien nu al perfect kunnen nemen.

Tot slot benadrukken zij dat het risico op parkeren van wagens in de linkerbocht niet uit de lucht is gegrepen, maar is gebaseerd op de dagelijkse praktijk die zij vaststellen in het gedeelte van de Lambroeckstraat waar nu een parkeerverbod geldt en waar dit dagelijks totaal wordt genegeerd.

Beoordeling

33. Voor zover de verzoekende partijen zich beroepen op de schending van artikel 544 BW wordt verwezen naar hetgeen al is geoordeeld onder randnummer 7.1.

34.1. Uit de beoordeling van het tweede en het derde middel (randnummers 21 tot 23 en 29) blijkt al waarom er voor het verbrede deel van de buurtweg nr. 74 werd geopteerd voor een rooilijnbreedte van 5 m en dat niet wordt aangetoond waarom de breedte van 5 m de toets van het evenredigheidsbeginsel niet zou doorstaan.

34.2. Uit de gegevens van de zaak blijkt dat het gedeelte van de buurtweg nr. 74 aan de zijdelingse perceelgrens van de eigendom van de verzoekende partijen een breedte van 3 tot 3,22 m heeft. Op de hoek, aan de zijdelingse en achterste perceelgrens van dat perceel, maakt die buurtweg een hoek van 90° naar links. De buurtweg heeft daar nog slechts een breedte van 1,5 m. Rechts van die hoek, langs en over de diepte van de linkergrens van het kadastrale perceel nr. 381/b, loopt er een doodlopende wegaftakking (hierna: de doodlopende wegaftakking).

34.3. Uit het bestreden rooilijnplan blijkt dat de buurtweg aan de zijdelingse en achterste perceelgrens van het perceel van de verzoekende partijen wordt verlegd. In plaats van een haakse hoek naar links voorziet het bestreden rooilijnplan deels over het perceel van de verzoekende partijen in een brede boogvormige bocht die toegang geeft tot een gedeelte van de buurtweg dat aan de linkerkant langs 10 percelen loopt.

34.4. De doodlopende wegaftakking, die enkel langs de linkergrens van het kadastrale perceel nr. 381/b loopt, is veel korter dan het in het randnummer 34.3 bedoelde gedeelte van de buurtweg. Bovendien blijkt de doodlopende wegaftakking geen deel uit te maken van de buurtweg nr. 74. Alleen al omwille van deze essentiële verschillen tussen de doodlopende wegaftakking

en het in het randnummer 34.3 bedoelde gedeelte van de buurtweg kunnen de verzoekende partijen niet worden gevolgd in hun stelling dat zowel naar links als naar rechts in gelijkaardige bochten had moeten worden voorzien.

34.5. Tot slot maakt de door de verzoekende partijen aangevoerde vrees voor geparkeerde wagens in de zogenaamde linkerbocht van de buurtweg nr. 74 op zich de in dit middel aangevoerde onwettigheden niet aannemelijk.

35. Het middel wordt verworpen.

BESLISSING

1. De Raad van State verworpt het beroep.

2. De verzoekende partijen worden verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 350 euro, ieder voor de helft.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van vijf februari 2014, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

Johan Lust,	kamervoorzitter,
Pierre Lefranc,	staatsraad,
Jan Clement,	staatsraad,
bijgestaan door	
Greta Scheveneels,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Greta Scheveneels

Johan Lust